

**Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities,
Johanna Pink (Sheffield: Equinox Publishing, 2019)**

*Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities,
Johanna Pink (Sheffield: Equinox Publishing, 2019)*

Arş. Gör. Dr. Burcu DİLEK

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı
Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Theology, Department of Tafsir
burcu.dilek@ibu.edu.tr
 0000-0001-9251-1390

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	Kitap Tanıtımı / Book Review	
Geliş Tarihi / Received	Kabul Tarihi / Accepted	Yayın Tarihi / Published
30 Haziran / June 2022	04 Ağustos / August 2022	15 Eylül / September 2022

Atıf Bilgisi / Cite as:

Dilek, Burcu. “ Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities, Johanna Pink(Sheffield: Equinox Publishing, 2019) ”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/2 (Eylül 2022), 1426-1432. <http://doi.org/1051702/esoguifd.1138490>.

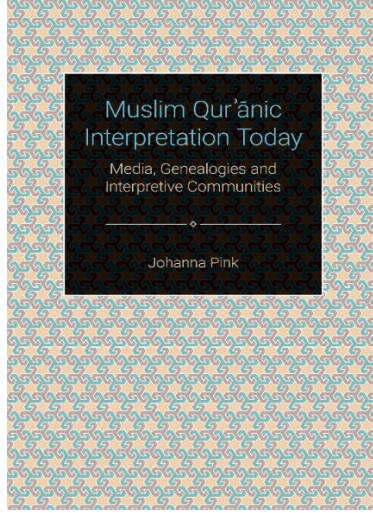
İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by least two referees and scanned via a plagiarism software.

Copyright © Published by Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi /Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Theology Bütün hakları saklıdır. / All right reserved. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esoguifd>

CC BY-NC 4.0 This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Etik Beyanı / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu, yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği ve bu araştırmanın desteklenmesi için herhangi bir dış fon almadıkları yazar tarafından beyan olunur / It is declared by the author that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study; that all the sources used have been properly cited; that no external funding was received in support of the research.

Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities, Johanna Pink (Sheffield: Equinox Publishing, 2019)

Öz ► Kur'ân yorumunda konu ve kaynak bakımından önemli değişikliklerin yaşandığı çağdaş tefsir hareketi birçok araştırmacıyı bu konuyu farklı açılardan ele almaya sevk etmiştir. Modern dönemde kaleme alınan tefsirler bölgesel ve toplumsal açılardan farklıları içermekle birlikte genel itibarıyla çağdaş Kur'ân yorumu, geleneksel tefsir metinlerindeki detaylı tartışmalardan farklı olarak temelde Kur'ân'ı ve onun mesajını merkeze almaktadır. Ancak Johanna Pink'e göre çağdaş dönemdeki bu değişim tam anlamıyla bir kırılma değildir. Yazar kullandığı teorik yaklaşımdan hareketle bu değişimin aslında bir sürekliliğin parçası olduğunu kabul etmektedir. Çalışmasında da teorik çerçevesini bu şekilde belirlediği değişimin yaşandığı ortamı ve Kur'ân yorumuna etkilerini tespit etmektedir. Yazar bu değişim sürecinde dini ve siyasi otoritenin yanı sıra medyanın da etkilerini farklı bağlamlarda tartışmıştır. Ayrıca Pink, çağdaş tefsir yöntemini geleneksel, Selefi, postmodern yorum yöntemleriyle kıyaslamış ve modern dönemde Kur'ân yorumunun nasıl şekillendiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Çağdaş Kur'ân Yorumu, Johanna Pink, Kur'ân

Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities, Johanna Pink (Sheffield: Equinox Publishing, 2019)

Abstract ► The contemporary tafsir movement, which has experienced significant changes in terms of subjects and sources in the interpretation of the Qur'an, has led many researchers to consider the interpretation of the Qur'an from different perspectives. Although the commentaries written in the modern period include regional and social differences, the contemporary interpretation of the Qur'an in general, unlike the detailed discussions in traditional tafsir texts, basically centers on the Qur'an and its message. However, according to Johanna Pink, such change is not entirely breaking. Based on the theoretical framework, the author acknowledges that this change is part of continuity. In her book, she attempts to determine the period in which change occurs and its effects on the interpretation of the Qur'an. She also discussed the effects of the media in different contexts alongside religious and political authority in the change process. Besides she compared the

contemporary tafsir method with the traditional, Salafi, postmodern interpretation methods and revealed how the interpretation of the Qur'an was shaped in the modern period.

Keywords: Tafsir, Contemporary Qur'anic Exegesis, Johanna Pink, Qur'an

Geleneksel Kur'ân yorumunun müphemliği esas alan yönteminin modern dönemde değişikliğe uğrayarak tek hakikat kabulü üzerinden yürütüldüğünü vurgulayan Johanna Pink, *Muslim Qur'anic Interpretation Today* başlıklı kitabında çağdaş Kur'ân yorumunun nasıl şekillendiğini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Böylelikle yazar, çağdaş Kur'ân yorumunun yapıldığı bağlamı ve bu bağlamın yoruma etkilerini araştırmakta ve modern dönemde Kur'ân yorumuna dahil olan Müslüman grupların, yorum sürecine dahil oluş biçimlerini ve Kur'ân yorumunu nasıl şekillendirdiklerini kitap boyunca örneklerle ortaya koymaya çalışmaktadır. Çalışmada önemle vurgulanan kavramlardan biri otoritedir. Yazara göre Kur'ân yorumuna dair ortaya çıkan ayrışmaların temelinde kimin Kur'ân hakkında konuşma otoritesine sahip olduğu tartışmaları yatmaktadır. Bu açıdan Pink'e göre sadece yazılan ya da söylenen şey değil aynı zamanda söz konusu yorumun kime, neden, nerede yapıldığı da büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla medya bu noktada önemli bir otorite unsuru olmuştur ve yazar bu unsurun etkisini kitap boyunca çeşitli örneklerle göstermeye çalışmıştır.

Pink modern dönem Kur'ân yorumundaki kırılma noktalarını ve değişimleri tespit ederken soybilimsel yaklaşımı¹ benimsemiş ve teorik çerçeve olarak Foucault'nun (ö. 1984) "History of the Present" yaklaşımından ilham aldığını ifade etmiştir.² Yazar soybilimsel yaklaşımın değişimden ziyade sürekliliği öne çıkardığını ve sürekliliğin Kur'ân yorumu çalışmaları için uygun bir yöntem olduğunu ifade etmiştir.³ Bu bağlamda çağdaş dönem Kur'ân yorumunu geçmişten beri devam eden geleneğin bir parçası olarak değerlendirmektedir. Argümanlarını desteklemek adına modern dönem Kur'ân yorumuna dair farklı dillerde üretilmiş yazılı ve görsel kaynaklara sıklıkla müracaat etmektedir. Bunlar

¹ Pink, soybilimsel yöntemin "değişimi sürekliliğe tercih eden tarih yazılarına karşı şüpheciliğe dayanan" bir yaklaşım olduğunu söylemiştir. Bir şeyin kökenine odaklanmaktan ziyade çağdaş olguların, gelişmelerin ve bunların ortaya çıkış süreçlerinin izini sürmektedir. Bu bağlamda yazar kendisinin çağdaş Kur'ân yorumuna dair analizlerinin iki açısından bahsetmektedir. İlki; söz konusu yorumların temel biçim ve yapılarını açıklama girişimidir. İkincisi; bu yorumların ortaya çıkışı, süreç içerisinde nasıl şekillendiği ve belli unsurlarla olan ilişkilerine dair soybilimsel anlama girişimidir. bk. Johanna Pink, *Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities* (Sheffield: Equinox Publishing), 2019, 8-9.

² Söz konusu teorik yaklaşımı Foucault'nun bir röportajında söylediği şu ifadeleri aktararak özetlemiştir: "Bugünün şartlarında ifade edilen bir problemden yola çıkıyorum ve o problemin soybilimini çözmeye çalışıyorum". bk. Pink, *Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities*, 2019, 8.

³ Pink, *Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities*, 8.

arasında akademik yazılar, vaazlar, blog yazıları, videolar ve karikatürler gibi farklı türlerde çalışmalar bulunmaktadır.

19. yüzyılda Kur'ân'ın daha önce hiç olmadığı kadar merkezi bir konuma geldiği savını vurgulayan Pink kitabının ilk bölümünde bu merkeziliğin mahiyetini tartışmaktadır. Yazara göre Kur'ân yorumunda pedagojik yaklaşımın öne çıkması 18. yüzyıl ve sonrasında ortaya çıkan diriliş hareketlerinin etkisiyle olmuştur ve bu anlamda Şah Veliyyullah Dihlevî (ö. 1762) bir dönüşüm başlatmıştır. Bu dönüşüm daha sonra Cemâlüddîn Efgânî (ö. 1838) ve Muhammed Abduh (ö. 1905) gibi isimlerle ivme kazanmıştır. Diriliş hareketlerine göre hidayet kavramının merkezi bir konumda olması, asr-ı saadet vurgusu ve hidayet kaynağının Kur'ân kabul edilmesi, Pink'i modernistler ile Kur'ân ve sünneti referans alan İbn Teymiyye (ö. 728/1328) ekolünün, otorite metin noktasında birleştiği sonucuna götürmüştür. Çağdaş Kur'ân yorumunun eğitim vurgusunu Hucurat sûresinin 12. ayetinin⁴ tefsiriyle ilgili Endonezya'da kaleme alınmış bir karikatürle örneklendiren yazar, modernizm öncesi ve modern dönemde Kur'ân yorumunu kıyaslamak adına İbn Kesir'in aynı ayetle ilgili tefsirini de aktarmıştır. Yazarın ulaştığı sonuca göre İbn Kesir'in (ö. 774/1373) yaptığı tefsir muhatapların davranışlarını etkileyecek bir mesaj vermezken karikatür, konuyla ilgili açıkça bir etik mesaj içermektedir. Bu değerlendirme yazarın, karikatür olarak yazılmış metni Kur'ân mesajını iletme noktasında daha işlevsel kabul ettiği izlenimini uyandırmaktadır. Yazar her ne kadar İbn Kesir'in tefsirinin sadeleştirilmiş versiyonundan aktardığı pasajın hedef okuyucuya etkili bir mesaj vermek için yetersiz olduğunu düşünse de aslında metinde açık şekilde gıybetin tanımı ve yasak olduğu bir hadis ile açıklanmıştır. Dolayısıyla iki metnin yazım tarzı farklı olsa da verilen mesaj her ikisinde de açıktır.

Pink çağdaş tefsircilerin yorumdaki kapalılığa mesafeli olsalar da geleneksel tefsir kaynaklarına başvurduklarını söyleyerek tefsirin sürekliliği merkeze alan bir gelenek olduğu görüşünü desteklemiştir.⁵ Öte yandan ikinci bölümde “monotik” olmayan geleneksel tefsir eserlerinden hangisine müracaat edecekleri hususunda modern dönem Kur'ân yorumcularının daha seçici olduğunu belirtmiştir. Söz konusu seçici tavrın yansıması olarak yazar İbn Teymiyye'nin takipçisi olan İbn Kesir'in tefsirinin modern dönemde ön plana çıkmasının sebeplerini tartışmıştır. Yazara göre Kur'ân ve sünneti kaynak kabul eden İbn Teymiyye ve takipçisi İbn Kesir'in yorum tarzı- ki bunu Selefî yorum olarak adlandırıyor- uzun teolojik tartışmalardan uzak, israiliyata tepkili olan çağdaş Kur'ân yorumuyla

⁴ “Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçın. Çünkü zannın bir kısmı günahtır.”

⁵ Yazara göre 19. yüzyılda Kur'ân'ı ve onun verdiği toplumsal mesajı öne çıkaran bir değişim olsa da bu tam bir “kırılma” değildir ve geleneksel Kur'ân yorumu bir statü grubu olan ulemâ aracılığıyla modern dönemde yazılmış tefsirlerde yerini almıştır.

örtüşmektedir. Bu hususların da etkisiyle Pink, çağdaş dönemde İbn Kesir'in tefsirinin erişilebilir ve popüler hale geldiğini ifade etmektedir. Kitapta Selefi paradigmanın kimler için kullanıldığının bir tartışma konusu olduğu söylenerek buna bir açıklık getirilmek istenmiştir. Modern dönemde Efgânî, Abduh ve onların takipçileri Selefilik çatısı altında değerlendirilse de yazara göre bunu kanıtlayacak bir veri yoktur.⁶ Dolayısıyla Pink'e göre Selefilik, İbn Teymiyye ve onun takipçileri için kullanılan bir kavramdır ve iki grubun yorum şekilleri birbirinden farklıdır.⁷

Pink'e göre bugün Kur'ân yorumunu şekillendiren en önemli unsurlardan birisi medyadır ve bu noktada yine "otorite" önemli bir kavram olarak üçüncü bölümde de karşımıza çıkmaktadır. İnternetin çağdaş Kur'ân yorumuna etkisini göstermek adına 8 farklı ismin Fatıha sûresine dair yayınladıkları YouTube videolarını değerlendiren Pink'in videoları okuma biçimi oldukça etkileyicidir. Her bir konuşmacının ortak ve farklı yönlerini, nerede ve nasıl hitap ettiklerini incelemiştir. Örneğin konuşmacının minberde, yerde, sahnede, medresede, oturarak veya ayakta olması, kime hitap ettiği, giyim tarzı ayrıca kamera açısı gibi birçok farklı etmeni değerlendirmekte, bunun Fatıha sûresi özelinde medyanın Kur'ân yorumunu nasıl şekillendirdiğine dair tespitlerde bulunmaktadır. Öte yandan bu değerlendirmelerin çoğu, yazarın şahsi yaklaşımını desteklemek adına yaptığı sübjektif yorumlardır ve tartışmaya açık olarak değerlendirilebilir.

Dördüncü bölümde yazar modernist paradigmanın Kur'ân'ı kendi tarihi bağlamı ve *makâsıdı* doğrultusunda okumak şeklindeki eğilimlerinin birtakım paradoksları içerdiğini ifade etmiştir. Bunun sebebi olarak çağdaş yorumcuların geleneksel bilgiyi tam otorite olarak kabul etmese de tamamen reddetmediğini ve amaçları doğrultusunda kullandıklarını söylemektedir.⁸ Aynı zamanda bazı çağdaş yorumcuların zaman zaman yirmi birinci yüzyıl için oldukça muhafazakâr kaldığını iddia etmektedir. İddiasını, erkeklerin kadınları iyi bir eş ve anne olmalarını sağlayacak eğitimi almaya teşvik etmelerine yönelik verdiği paradoksal yorum örneğiyle desteklemektedir. Yine Pink'e göre modernizmi şekillendiren rasyonalizm ve eşitlikçilik gibi kavramlar tüm yönleriyle çağdaş Kur'ân yorumcuları

⁶ Bu isimlerin Selefi olarak değerlendirilmesi tartışma konusu olmakla birlikte Selefi yorum tarzının çağdaş Kur'ân yorumuna etkisi farklı çalışmalarda dile getirilmiştir. Bk. Walid A Saleh, "Preliminary Remarks on the Historiography of tafsir in Arabic: A History of the Book Approach", *Journal of Qur'anic Studies* 12/1-2 (2010), 6-40; Pieter Coppens, "Breaking with the Traditional Tafsir Curriculum? Al-Qâsimî's Tamhîd khatîr fî qawâ'id al-tafsir in the context of late-Ottoman Arabism", *Osmanlıda İlm-i Tefsir* ed. M. Taha Boyalık, Harun Abacı (İstanbul: İsar Yayınları, 2019), 13-34.

⁷ Yazar bunu örneklendirmek adına Kur'ân'da müphemliğin reddedilmesi noktasında iki tarafın hemfikir olduğunu ancak Kur'ân ve sünnet dışında bir kaynağı kabul etmeyen Selefilere farklı olarak çağdaş müfessirlerin geleneksel tefsir metinlerine müracaat ettiklerini söylemiştir.

⁸ Bu duruma örnek olarak Şâtîbî'nin (ö. 790/1388) *makâsıdü'ş-şeria* teorisinin çağdaş Kur'ân yorumuna uyarlanmasını zikretmiştir.

tarafından savunulmamıştır ve bu da tutarlılık açısından yazar tarafından sorgulanmıştır. Ayrıca modern döneme dair bahsettiği bu özelliklerden hareketle Pink, çağdaş Kur'ân yorumcularının en çok kullandıkları hermenötik yöntemleri ele alarak mevcut sorunlara nasıl çözüm getirdiklerini tartışmıştır.⁹

Yazar beşinci bölümde çağdaş Kur'an yorumunda sıklıkla karşılaşılan apolojetik yazım tarzını verdiği örneklerle ortaya koymaya çalışmaktadır. Bunlar arasında Keriman Hamza'nın Nisa sûresinin 3. ayetinde bahsedilen çok eşlilik konusundaki açıklamaları bulunmaktadır. Pink, Hamza'nın uzunca bir dipnotta çok eşlilik konusunda geleneksel yorumdan farklı olarak kendi yaklaşımını ortaya koyduğunu ve bu yorumun apolojetik geleneğin bir örneği olduğunu iddia etmektedir. Yine Amr Khalid'in Nisa sûresiyle ilgili yorumu, yazarın verdiği bir başka örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Khalid sûrenin erkeklere, sorumluluk ve adaleti sağlama görevini verdiğini ifade etmiş ama kadınları bu gibi sorumlulukların kapsamına dahil etmemiştir. Pink'e göre bu yorum tarzı modernizmin eşitlik ilkesiyle çelişmektedir. Yazar söz konusu yorumun çağdaş Kur'ân yorumunda sıklıkla görülen bir paradoks olduğunu ifade etmiştir. Pink'e göre bu paradoksu ortaya çıkaran sebep ise modern dönem öncesi bir konunun modern dönem yöntemleriyle anlaşılma çabasıdır. Bunlara ek olarak, bilim ve icaz başlıkları da Pink'in apolojetik yazım tarzının çağdaş Kur'ân yorumuna etkisini tartıştığı konular arasında bulunmaktadır. Pink burada ilmî tefsir bağlamında aktarılan bilimsel verilerin, yalnızca savunulan görüşü desteklemek adına doğruluğunu sorgulamadan kullanılmasını eleştirmiştir. Yine ilmî tefsire yöneltilen, Kur'ân'ın bağlamı dışında okunması ve Kur'ân'ın geçerliliğinin bilimsel veriler ışığında açıklanmaya çalışılması gibi eleştirileri aktarmıştır.

Pink altıncı bölümde çağdaş Kur'ân yorumunu şekillendiren dil, ulus devlet ve mezhepsel kimlik gibi faktörleri incelemektedir. İlk olarak yazar, Arapça'nın Kur'ân dili olması sebebiyle sahip olduğu hiyerarşik üstünlüğün Arapça yazılmış kaynakların kolay ulaşılabilir olmasındaki etkisine değinmektedir. Kolonyalizm ve emperyalizm etkisi veya farklı sebeplerle bazı düşünürlerin İngilizce konuşulan yerlere göç etmesinin tesiriyle, İngilizce'nin İslamî çalışmaların global dili olduğunu ama hiyerarşik üstünlüğe sahip Arapça'nın yerini alamadığını ifade etmektedir. Bu sebeple farklı dillerde yazılmış birçok çalışmanın lokal bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Ulus devletlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte dillerin kontrolü yazara göre büyük bir değişim yaşamıştır. Dolayısıyla ulus devlet kavramı kitapta çağdaş Kur'ân yorumuna etki eden bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır ve Türkiye

⁹ Bahsedilen yöntemleri şu başlıklarda açıklamıştır: Makâsîd, tarihsel bağlamlama ve kaynakları, nüzul sırasına göre tefsir, nesih tartışmaları, semantik, edebî tefsir, konulu tefsir, Kur'ân'ın Kur'ân'la tefsiri, Kur'âncılık. Bk. Pink, *Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities*, 125-166.

örneği bu etkinin en net görülebileceği ülkelerden biri olarak değerlendirilmektedir.¹⁰ Ulus devletlerin medya gibi çeşitli yollarla uyguladıkları sansürler de yazara göre Kur'ân yorumunu etkileyen bir araçtır. Çalışmada Sünni, Şîi ve sufi yorum tarzlarının yanında ortaya çıkan Ahmediyye gibi yeni oluşumlar çağdaş tefsiri etkileyen diğer hareketler olarak değerlendirilmektedir.

Yazar yedinci bölümde cinsiyet ve cinsel kimlik tartışmalarını ve bunların çağdaş tefsirlere yansımaları ele almıştır. Her ne kadar Nusret Begüm Emin (ö. 1983) ve Aişe Abdurrahman (ö. 1998) gibi isimlerin tefsirle ilgili çalışmaları olsa da tefsir literatürünün erkek egemen bir yapıya sahip olduğunu söyleyen Pink müfessirin cinsiyetinin, Kur'ân'da kadın-erkek tartışmalarını ele alış şekliyle bağıntısını zorunlu görmez. Bu noktada yazar çağdaş tefsirlerde kadınlarla ilgili eşitlik, kadın hakları gibi konular yer alırken cinsel kimlik tartışmalarına değinilmemesine dikkat çekmiştir. Bu bölümde ayrıca çalışmasının başında vurguladığı Selefi ve modern müfessirlerin yorum yaklaşımının postmodern dönemde uğradığı değişimi ve medyanın etkisini dile getirmiştir.¹¹ Pink, çalışmasının sonsözünde de söz konusu yaklaşımların kıyaslamasını yapmaktadır. Yazar iki farklı yorum tarzı olarak metni mutlak otorite kabul eden Selefi yorum ile bunu reddeden ve yorumun farklı unsurlarını öne çıkaran postmodern yaklaşımı ele almaktadır. Pink'in bu yorum yöntemlerinin amacına dair "Modernistler toplumlarını modernleştirmek için Kur'ân'ı Müslüman dini söylemin merkezine taşırken postmodernistler aynı sebepten Kur'ân metninin merkeziliğini sorguluyorlar"¹² şeklindeki ifadesi aynı amaç etrafında birbirinden çok farklı yöntemlerin kullanıldığını özetleyen bir ifadedir.¹³

¹⁰ Latin harflerine geçilmesinin Osmanlı tefsir geleneğinin sürdürülmesini engellediğini ifade eden Pink, dinî söylemi değiştiren bu yapay kararın politik boyutuna vurgu yapmaktadır ve bunun ulus devlet politikasıyla ilgili bir dönüşüm olduğunu iddia etmektedir. Aynı zamanda bu politikalar yazarın tespitlerine göre, ilkokuldan yüksek öğrenime kadar din eğitimi de etkilemiş ve her ülkede farklı sonuçlar doğurmuştur. Yüksek öğrenim açısından da Türkiye önemli bir örnek olmuştur yazar için. Ulus devlet politikası etkisiyle geleneksel dini yüksek öğretim kurumları yerini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne bırakmıştır. Burada modernleştirici unsur olarak İslamî ilimlerin müfredatta beşerî ve sosyal bilimlerin içeriğine göre çok daha az yer edinmesi görülmüştür. Öte yandan Suudi Arabistan'ın devlet ideolojisi olarak eğitim kurumlarında Selefliği öne çıkarması ulus devlet politikalarının yorumun içeriğini dönüştürme şeklinin ülkeden ülkeye çeşitlilik gösterdiğini kanıtlaması açısından kitapta verilen önemli bir örnek olmuştur.

¹¹ Benzer tartışmalar için bk. Bauer Thomas, *Müphemlik Kültürü ve İslam* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2020).

¹² Pink, *Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities*, 292.

¹³ Postmodernist yaklaşımın metnin yanında farklı bağlamları da esas almasıyla ilgili Farid Esack'tan aktardığı "Eğer metne yönelik şiddet ile insana yönelik şiddetin metin aracılığıyla meşrulaştırılması arasında bir seçim yapılması gerekiyorsa o halde metne yönelik şiddet suçları ile suçlu bulunmaktan rahat hissederim."¹³ şeklindeki alıntı da bu yaklaşımın ne kadar ileri gidebileceğini göstermesi açısından önemlidir. bk. Pink, *Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities*, 293.

Çağdaş dönemde Müslümanların Kur'ân yorumunu nasıl şekillendirdiğini, dini ve siyasi otoritelerin ve aynı zamanda medyanın bu süreci etkileme biçimini ele aldığı çalışmasında Pink, kullandığı farklı dillerdeki kaynaklar ve hemen her başlık için verdiği örneklerle okuyucuya kapsamlı bir literatür sunmaktadır. Aynı şekilde yorumları değerlendirirken Selefî yorumcular ile çağdaş yorumcular ve postmodern yorumcular arasındaki yaklaşım tarzlarının farklı ve benzer yönlerini göstermektedir. Yazar çalışmasının giriş bölümünde “Çağdaş Müslüman tefsirlerle olan etkileşimlerim sebebiyle, çağdaş söylemin parçası olmadan yazamayacağım”¹⁴ ifadelerini kullanmıştır. Bu ifadeler Pink'in araştırma sürecinde kendi konumunu belirtmesi ve metodolojik yaklaşımına getirdiği önemli bir eleştiri olarak kabul edilebilir. Aynı zamanda verdiği örnekler bağlamında postmodern yorumun mevcut durumda “marjinal”¹⁵ olduğunu söylemesi yazarın yaklaşımını anlamamız açısından önemli bir ifadedir. Pink'in çeşitli ülkelerde farklı dillerde üretilmiş kaynakları kullanma biçimi ile bu kaynaklara olan hakimiyeti dikkat çekici olmakla birlikte zaman zaman seçtiği örneklerin ve kaynakların ne kadar temsil gücü yüksek ve tarafsız olduğu tartışmaya açıktır.

Kaynakça

Coppens, Pieter. “Breaking with the Traditional Tafsir Curriculum? Al-Qāsimī's Tamhīd khaṭīr fī qawā'id al-tafsīr in the context of late-Ottoman Arabism”. *Osmanlıda İlm-i Tefsir*. ed. M. Taha Boyalık, Harun Abacı. 13-34. İstanbul: İsar Yayınları, 2019.

Pink, Johanna. *Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities*. Sheffield: Equinox Publishing, 2019.

Saleh, Walid A. “Preliminary Remarks on the Historiography of tafsīr in Arabic: A History of the Book Approach”. *Journal of Qur'anic Studies* 12/1-2 (2010), 6-40.

Thomas, Bauer. *Müphemlik Kültürü ve İslam*. İstanbul: İletişim Yayınları, 3. Basım, 2020.

¹⁴ Pink, *Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities*, 10.

¹⁵ Pink, *Muslim Qur'anic Interpretation Today: Media, Genealogies and Interpretive Communities*, 290.